

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Viite HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Aihe **Tehyn kirjallinen lausunto:** budjettivaikutukset koskien ikäihmisten hyvinvointia, toimeentuloa ja palveluita sekä kärkihankerahoitus ja sen konkreettinen vaikuttavuus.

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 sisältää esityksiä, jotka koskevat ikäihmisten hyvinvointia ja palveluita.

Tehy haluaa nostaa esille huolen ikäihmisten hyvinvoinnista ja riittävästä palveluista. Ikäihmisten määrä on kasvussa ja he elävät entistä vanhemmaksi. Tämä lisää sosiaali- ja terveyspalveluiden ja hoidon tarvetta. Samaan aikaan kun palvelujen tarve kasvaa, niin esimerkiksi ikäihmisten hoidon laatusuosituksen avulla ikäihmisten palveluista pyritään säästämään. Laitoshoidon purkamista on tehty jo useamman vuoden ajan, mutta samaan aikaan ei ole panostettu riittävästi kotiin tarjottaviin palveluihin. Henkilöstö kokee työkuormitusta, joka vaikuttaa negatiivisesti ikäihmisten hoidon vetovoimaisuuteen opiskelijoiden ja ammattihenkilöiden keskuudessa.

Ikäihmisten hoidon laatusuositus

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi julkaistiin 26.6.2017. Laatusuosituksen myötä kuntien talouteen tavoitellaan ensi vuonna 16,5 miljoonan euron vähennystä.

Laatusuositus määrittelee henkilöstön vähimmäismäärän aiempaa väljemmin. Mitoitusperusteista poistettiin mm. tukipalveluhenkilöstön erillinen mitoitusvaatimus. Säästöjä arvioidaan saatavan lisäksi korvaamalla koulutettua hoitohenkilöstöä lyhyen koulutuksen saaneilla hoiva-avustajilla ja ottamalla uusia ammattiryhmiä, kuten esimerkiksi viriketoiminnan ohjaajat, mukaan henkilöstömitoitukseen. Tämä tarkoittaa konkreettisesti sitä, että ikäihmisten hoidossa on jatkossa vähemmän koulutettua ja osaavaa hoitohenkilöstöä. Tämä vaarantaa hoidon laadun ja asiakasturvallisuuden.

Tehyyn tulee jäsenistöltä viikoittain viestejä liian niukasta henkilöstömitoituksesta. Jäsenten viesti on selvä. Tehostetussa palveluasumisessa ja kotihoidossa henkilöstömitoitus on paikoittain niin matala, että asiakkaiden hyvää hoitoa ja turvallisuutta on enää vaikea turvata. Tehyn näkemyksen mukaan sekä yksityisen että julkisen sektorin koulutun hoitohenkilöstön määrästä ja osaamistasosta ei voida enää tinkiä. Tukipalveluhenkilöstöä on oltava riittävästi, jotta koulutettu hoitohenkilöstö voi keskittyä perustehtävään, asiakkaiden laadukkaaseen hoitoon.

Tehyn näkemyksen mukaan laatusuosituksessa lasketut säästöpotentiaalit eivät ole realistisia. Säästöjen ottaminen koulutetusta hoitohenkilöstöstä tulee arviomme mukaan kalliiksi mahdollisten hoitovirheiden ja henkilöstön uupumisen kautta. Työn kuormittavuus tehostetussa palveluasumisessa ja kotihoidossa näkyy esimerkiksi sairauslomien määrässä. Työterveyslaitoksen tilastojen mukaan eniten kuntasektorilla sairastivat sairaanhoitajat (20 päivää), lähihoitajat (26 päivää) ja kodinhoitajat (31 päivää) (vuosi 2016). Kaikissa näissä ammateissa sairauspoissaolojen määrä on kasvanut vuodesta 2015.

I & O Kärkihanke

Tehy pitää hyvänä sitä, että hallitus on käynnistänyt kansalaisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvia kärkihankkeita. Ikäihmisten kotihoidon ja kaiken ikäisten omaishoidon (I&O) kehittämisen kärkihanke on mielestämme tärkeä. Iäkkäiden sekä omais- ja perhehoitajien yhdenvertaisten ja paremmin koordinoitujen palvelujen kehittämistä on jatkettava tulevina vuosina. I&O -Kärkihanke on huomioitu vuoden 2018 budjettiesityksessä kohdentamalla sille rahoitus STM:n hallinnonalalle (9 miljoonaa euroa).

Kärkihankerahoituksen konkreettisen vaikuttavuuden arviointi on vielä hankalaa, koska I&O -hanke on vielä käynnissä. Tehy pitää kannatettavana sitä, että kärkihankkeen toteuttamisesta ja vaikutuksista teetetään ulkoinen arviointi hankkeen päätyttyä. Näin saadaan konkreettista ja tarpeellista tietoa tulevien hankkeiden perustaksi.

Tehy näkee tärkeänä sitä että kehitetyt uudet alueelliset toimintamallit juurrutetaan käyttöön tuleviin uusiin maakuntaorganisaatioihin. Voi kuitenkin olla epärealistista odottaa, että uudet toimintamallit onnistutaan viemään käytäntöön vuosien 2019–2020 aikana, samaan aikaan kun sote-uudistuksen vuoksi palvelurakenteessa on iso myllerrys käynnissä.

Sote-henkilöstön sitoutumista kärkihankkeen uusien toimintamallien juurruttamiseen voi hidastaa tämän hetkinen kova työkuormitus varsinkin kotihoidon yksiköissä. THL:n tilastaselvitysten mukaan kotihoidon henkilöstöä on vähennetty, vaikka samaan aikaan asiakasmäärät ovat kasvaneet. Ympäri vuorokautisesti hoidosta on vähennetty asiakaspaikkoja, mutta resursseja ei ole siirretty kotihoitoon. Kotihoidossa jopa puolet henkilöstöstä kokee, että työtä ei ehdi tehdä kunnolla. THL:n näkemyksen mukaan kotihoidon henkilöstön hyvinvointi on heikentynyt.

Tehyn näkemyksen mukaan kotihoidon kehittämisessä ei riitä vain hanketyöskentely ja toimintatapojen kehittäminen. Osaavan, koulutetun hoitohenkilöstön määrää on lisättävä kotihoidossa vastaamaan kasvanutta hoidon tarvetta. Kotihoidon alueellisissa kehittämishankkeissa on panostettava erityisesti henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen, joilla kummallakin on yhteys toteutuneeseen hoidon laatuun.

Ikäihmisten palvelut ja toimeentulon turvaaminen

Erilaisia ikäihmisten hoitomuotoja tulee kehittää, jotta kaikille palvelua tarvitseville kansalaisille voidaan tarjota heidän tarpeitaan vastaavat palvelut. Tehy pitää tärkeänä sitä, että uutta teknologiaa hyödynnetään täysimääräisesti ja yksilöllisesti räätälöitynä ikäihmisten hoidossa (esim. robotit, toiminnanohjausjärjestelmät, turvallisuuslaitteet). Tämä lisää ikääntyneiden mahdollisuuksia toimintakyvyn ylläpitämiseen ja osaltaan se voi keventää henkilöstön työtä.

Ikääntyneiden kansalaisten elintason vaikuttaa hyvin voimakkaasti se, miten julkiset palvelut, etenkin hoito- ja hoivapalvelut, on järjestetty. Tehyn näkemyksen mukaan ikäihmisten hoitoon ja hoivaan on panostettava, jotta kaikille ikääntyneille kansalaisille voidaan turvata riittävät ja laadukkaat palvelut.

Tehyn pitää askeleena oikeaan suuntaa sitä, että täyttä takuueläkettä nostetaan 15 eurolla sekä eläkettä saavan hoitotuen perusosaa nostatetaan 8 eurolla kuukaudessa. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä, vaan tarvitaan lisää toimia, jotta köyhimpien eläkkeensaajien asemaa voidaan nykyisestä parantaa.

Saattohoidon kehittäminen

Tehy näkee erittäin hyvänä sen, että saattohoidon kehittämiseen kohdennetaan budjetissa miljoonan euron määräraha. On erittäin tärkeää maassamme yhtenäistää perusteet palliatiiviselle hoidolle ja saattohoidolle riippumatta potilaan asuinpaikasta.

Helsingissä 4.10.2017

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja:
Mervi Flinkman,
Työvoimapoliittinen asiantuntija, Tehy ry
0400-968324

